

Svenska Dagbladets debattsida: Redaktör Sune Olofson. Biträdande redaktör Peter Carlberg
Telefon 08-13 51 49 e-post brannpunkt@svd.se

BRÄNNPUNKT

NÄR MÄNNISKOR FRÅN DE NYA EU-länderna kommer för att arbeta i Sverige behöver de aldrig bli invandrare. De polska sjuksköterskorna kan arbeta i Sverige en tid och sedan flytta hem, till gagn för alla parter, menar Martin Ratz, vd för rekryteringsföretaget Paragona.

Låt arbetskraften cirkulera

Till skillnad från flera europeiska länder så har vårdköerna i Sverige blivit standard. Operationer ställs in eftersom sjuksköterskor saknas. Fyrtio mil söder om Karlskrona finns tusentals arbetslösa sjuksköterskor vars utbildning i och med Köpenhamnsmötet den 13 december godkänns av EU.

Idag står det ett byråkratiskt berg och hindrar de polska sjuksköterskorna från att komma hit. Och patienterna väntar. Mötet kan vara ett ljus i tunneln för tiotusentals sjuka människor i Sverige. Men vi behöver inte vänta till maj 2004, under en övergångsperiod kan Sverige från och med nu låta bristyrken cirkulera genom att införa "gröna kort".

Enligt en färsk undersökning från Svenskt Näringsliv hade Sverige ett underskott på 120 000 arbetstillfällen det senaste halvåret. Kommande pensionsavgångar, ökad medellivslängd och antalet sjukskrivningar gör att framtiden ser ännu dystrare ut. För att dämpa minskningen i välfärd – för att inte tala om att kunna behålla den – så krävs en lösning av bristen på kvalificerad arbetskraft. Detta är de flesta överens om, oavsett politisk färg.

I skenet av denna dystra verklighet så finns en lösning som innebär att alla, ja alla, får det bättre. Lösningen är att ta in bristyrken från EU:s kandidatländer.

Om cirka 500 dagar innefattas även de nya medlemsstaterna av friheten för arbetskraft, en hörnsten i EU. Det behöver inte bli frågan om invandring eller migration, utan vad tidskriften *The Economist* kallar "cirkulation". Det vill säga öka rörligheten på arbetsmarknaden utan att människor nödvändigtvis måste stanna permanent i värdlandet.

Den polska sjuksköterskan kom-

De som kommer från de nya EU-länderna för att arbeta i Sverige behöver inte bosätta sig här, de kan bli gästarbetare. FOTO: JANERIK HENRIKSSON/SCANPIX

mer till Sverige, arbetar en tid och återvänder sedan. Under sin vistelse har han eller hon bidragit till att minska vårdköerna i Sverige, minskat arbetslösheten i Polen, ökat sin egen disponibla inkomst och bidragit till ett värdefullt erfarenhetsutbyte.

Sverige är i och med Köpenhamns-mötet principiellt för öppenhet och omedelbar anslutning av kandidatländerna. Men eftersom arbetskraftsinvandring i dag är förbjudet i Sverige, så motarbetar myndigheterna konsekvenserna av denna öppenhet.

Förbudet och byråkratin med arbetstillstånd för kandidatländernas medborgare kan undanröjas omedelbart, vårdköer minskas, hus byggas och statskassan ökas.

Hur når vi dit? Ett konkret sätt skulle kunna vara att omgående införa så kallade "gröna kort" för bristyrken. För att säkra kvalitetsnivån så kan dessa inledningsvis vara knutna till givna kompetenskrav som fastställs av en tillsynsmyndighet. Eventuellt kan de dessutom vara kopplade till en arbetsgivare och begränsade i tid. Men prövningsförfarandet ska vara mycket enkelt och snabbt – det ska ta timmar och inte månader.

Arbetsgivaren kan rimligen avgöra lämplig nivå på språkkunskap. En patologs svenska behöver inte vara lika god som en psykologs. Det finns flera exempel på hur kvalitetssäkringen fungerar effektivt i andra länder med liknade problem.

Danmark har infört "gröna kort" för bristyrken, bla för läkare. I Storbritannien gavs år 2001 cirka 117 000 arbetstillstånd ut till bristyrken för icke EU/EES medborgare.

De så kallade "fast track"-tillstånden, som är knutna till en bestämd arbetsgivare och begränsade i tid, kan ges inom 24 timmar. Av samtliga uppehållstillstånd som Migrationsverket medgav samma år, så låg arbete till grund för cirka en procent. Motsvarande siffror för andra EU länder är radikalt högre.

Det finns i dagsläget inga hållbara motargument till att låta bristyrken cirkulera. Att billig arbetskraft med lägre löneanspråk konkurrerar ut den inhemska arbetskraften kommer inte att inträffa eftersom den svenska löne marknaden är reglerad och fackförbunden har stark ställning i Sverige.

Argumentet att utländsk arbetskraft skulle sakna den utbildning, kvalifikationer eller erfarenhet som krävs på den svenska arbetsmarknaden är felaktigt. Det fungerade utmärkt på 50- och 60-talet. Alternativet att utbilda inhemska arbetskraft är bra, men givet utbildningstiden så ser vi inte effekten förrän om flera år. Och patienter behöver hjälp i dag.

Att kandidatländerna skulle dammsugas på bristyrken är mindre sannolikt.

För det första så råder det arbetslöshet i kandidatländerna inom flera av de yrkeskategorier som vi i Sverige klassar som bristyrken. För det andra så visar historien att det inte är så populärt att flytta till Sverige som vi vill tro. Den förväntade arbetskraftsinvandringen i samband med Sveriges EU inträde utblev och den nuvarande arbetskraftsmigrationen mellan EU är mycket liten.

I dagsläget är marknads lösning på bristen av arbetskraft i Sverige liksom andra EU länder att det finns en stor andel illegalt invandrad arbetskraft bli från kandidatländerna. Detta är skadligt av flera skäl: staten går miste om skatteintäkter, moralen bland den inhemska yrkeskategorin urholkas och den illegala arbetskraften är helt utanför det sociala skyddsnetet och utnyttjas ofta.

Genom att legalisera cirkulation av bristyrken så undanröjs detta, välfärden kan bibehållas och arbetslösheten minskas i kandidatländerna. Dessutom, eftersom arbete på ett vardagligt sätt integrerar ut motverkar utanförskap, så närmas kandidatländernas medborgare på naturligt sätt nuvarande EU medborgare.

MARTIN RATZ
vd Paragona AB

Debattguide

Futtig kritik mot köpbojkott

Mot bakgrund av våldet i Mellanöstern och Israels odiskutabla brott mot folkrätten är den kritik som kommit från de borgerliga partiledarna mot Sveriges ambassadör i Tyskland Carl Tham, för att han ställt sig bakom en köpbojkott, minst sagt futtig. De anser att han går emot regeringens och EU:s politik, folkpartiets vice ordförande "kapten Björklund" kräver till och med hans avgång. Självklart har en ambassadör rätt att uttrycka kritik mot ett land som i 35 år olagligt ockuperat palestiniernas mark och förbrutit sig mot folkrätten.

LENA ASKLING
Aftonbladet, ledarkrönika
20 januari 2003

Ambassadör utan mandat

När Carl Tham mer agerat som en fri opinionsbildare, än som regeringens man i den tyska huvudstaden är ett nytt kapitel skrivet i utrikesförvaltningens historia. Motsättningsarna på Arvfurstens palats lär återigen blossa upp mellan diplomatkåren och den politiska ledningen i en tid då utrikesförvaltningen får allt större betydelse.

MARTIN TUNSTRÖM
Smålandsposten, ledare
20 januari 2003